

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZAR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből, Pénteken, Julius 22-dik napján, 1814-dik esztendőben.

Spanyol Ország.

Azon szerentséltető írások között, mellyek az Országuk különbkülömb részeiről a' Királyhoz érkeznek, azt jegyzik meg az Astorgai Káptalanról, hogy ez 40,000 Reálokkal tökéletesebbítette a' maga jó kívánságait. Gondelják, hogy az Astorgai Káptalan' példáját minden papgyülekezetek követni fogják.

A' *Madridi* Klastromokat gyakran látogattya a' Király.

A' hadi Minister olyan Királyi végzést hirdettetett ki Junius 17-dikén, melynek ereje szerint ennekutánna, valamint hajdan volt, megkívántatik, hogy a' ki akár-miféle katona tiszt akar lenni, a' maga nemességit megmútassa.

Frantzia Ország.

Itt következik az a' törvény-projektom, mellyet Minister Abbé *Montesquiou* a' Királytól a' Deputátusok Kamarájába vitt: —

„*Lajos*, Isten' kegyelméből Frantzia ország' és Navarra' Királya, közönetünket ajánljuk mindeneknek, a' kik ezt olvasák. Minthogy mi a' mi alattvalóinkat bizonyosokká akarjuk annak a' Constituziónak hasznai felől tenni, a' melly just ad nékiek arra, hogy gondolataikat kinyomtatassák és közönségessé tegyék, ha ma-

gokat azon törvényekhez alkalmaztatták, a' mellyek az ezen szabadsággal való visszaélést megakadályoztatták: első kötelességünknek lenni tartottuk azon törvényeket, mellyek a' Constituzió szerént ezen szabadsággal megégyeznek, minden halasztás nélkül kiadni, mellyek nélküla' Constituzióban megengedettet jus, erőtelet maradna. Ezen indító okokra nézve, a' mi F. Császnaknak helybehagyásával meghatároztuk és megbatározzuk, rendeltük és rendeljük:

I-ső Titulus, a' könyveknek kiadat-tatásokról: — 1) Minden írást, a' melly nyomtalásban 30 árkusnál több, szabadon és minden előre való megvizsgáltatás vagy *Censura* nélkül, ki lehet adni. — 2) Hasonlóképpen ki lehet adni minden írást, réször, a' mellyek holt vagy idegen nyelven irattatak, 2-szor; a' mellyek Püspöki rendeléseket, Pásztori leveleket, Cathichismusokat, 's minden féle könyörgéseket foglalnak magokban, 3-szor, a' pereket illető írásokat, ha valamely Prokator, ki a' törvényszéknél van szolgálatban, aláírta, 4-szer; az olyan tudományos és tudós társaságoknak írásait, mellyeket a' Király állítot-fel vagy esmért meg. — 3) Az olyan írásokra nézve, mellyek 30 nyomtatott árkusból vagy kevesebből állanak, és a' 2 dik tikkelyáltal kivéetve nintsenek megparantsolhatja, Párisban a' könyv-

kereskedés' fő igazgatója, a' Departamentokban pedig a' Prefektusok, hogy a' kinyomtatás előtt megvizsgálásra által adattassanak. — 4) A' könyvkereskedés' fő igazgatója egy vagy több Censorok által, kiket a' Királytól kineveztetett Censorok közül kell kiválasztani, megvizgaltatya azon írást, a' mellyet maga bekívánt, vagy a' mellyeket hozzá a' Prefektusok bé küldöttek. — 5) Ha legalább két Censorok abban egygyeznek-meg, hogy az írás motkolódó munka, vagy pedig, hogy a' közönséges tsendességet megzavarhattya, vagy hogy a' Constitutziónak 11-dik tikkelyével ellenkezik, avagy hogy a' jó erköltsöt megsérti: ezen esetekben jussa van a' könyvkereskedés' igazgatójának arra, hogy a' munkának kinyomtatását megtiltsa. — 6) A' két Házaknak (a' Pairek és Députátusok házaiknak) mindenkor kinyomtatásokkor formálódják egy biztosság, a' melly három Pairekből, három Députátusokból, és három Királyi biztosokból álljon. — 7) A' könyvkereskedés' fő igazgatója tudósítani kötelezetik ezen biztosságot arról, hogy mitsoda könyveknek kinyomtatása tiltott-meg a' két Házak' utóbbi üléseknek kezdetétől fogva az ő mostani üléseknek kezdetéig, egyszersmind a' Censoroknak vélekedéseiket is beküldvén. — 8) Ha a' biztosság úgy ítél, hogy a' megtiltatásnak okai nem elégségesek, vagy pedig hogy már nintsenek-meg: ezen esetekben megengedni kötelezetik a' könyvkereskedés' fő igazgatója a' munkának kinyomtatását. — 9) Az újságok és egyéb naponként való (periodicus) írástak a' Király' meghatalmazásával adattathatnak-ki. — 10) A' könyvírók és nyomtatok kívánhattya, hogy valamely írás, az ő kiadattatása előtt a' 4-dik tikkely formálitassai szerint vizgaltassék-meg. Ha megengedtetik a' munka: az író és nyomtató minden további felelettől szabadok, tsak az általa megkárosítottatott magános személyekre nézve nem.

II-dik Titulus; a' nyomtatást illető politziáról. — 11) Senki nem lehet könyvnyomtató vagy könyvkereskedő, ha arra a' Királytól engedelmet nem kapott, 's a' hitet le nem tette. — 12) Ez az engelem minden könyvnyomtatótól és könyvkereskedőtől elvétethetik, ha itelettel által meggyőzöttetik a' felől, hogy a' törvények és rendelkezések ellen vétett. — 13) A' zezzug (titkos) könyvnyomtató műhelyek elrontattatnak, 's az ő tulajdonosaiik vagy gondviselőiik 10,000 Frank-bírsággal 's hat holt napi fogsággal büntettetnek-meg. Titkos nyomtató műhelyaz, a' melly a' könyvkereskedés' fő igazgatójánál bejelentte nintsen, 's a' melly semmi engedelemtől való biztosságot nem mutathat. — 14) Egy könyvnyomtató sem nyomtathat-kiválamelly írást, minckelőtte bé nem jelentené, hogy ő azt ki akarja nyomtatatni; ő sem adhattya vagy valami módon ki nem bocsáthattya, minckelőtte a' meghatározott számú exemplárokat, Párisban tudniillik a' könyvkereskedés' fő igazgatói, a' Departamentekben pedig a' Prefektusi, Titkokhoz bé nem küldi. — 15) Elvétethetik és letartóztatathatik valamely munka íszőr, ha a' nyomtató, biztosság levelet nem mutathat az előbbeni tikkelyben meghatározottatott bejelentésről, és az exemplároknak beküldettetésekről, 2-szor, ha minden exempláron a' nyomtatónak valóságos neve és lakhelye feltéetve nem leszed, 3-szor, ha a' könyvnek foglalattyára nézve az ítélőszék előtt valami processus leszen. — 16) Ha megmutattatik, hogy a' nyomtató a' bejelentést vagy az exemplároknak beküldését elmúlatta előszszőr 1000, másodszor 2000 Frank-bírságot tartozik fizetni. — 17) Ha nevet és lakhelyét feltetni elmulasztya a' nyomtató, 3000 Frank-bírság-fizetéssel büntettetik. A' kire réá bizonyosodik, hogy hamis nevet vagy helyet tett-fel, a' törvényes könyvben meghatározottatva lévő fogságon kívül, 6000 Frankot tartozik fizetni. —

18) A' csak ezen rendelkezésnek általhágásá-
t elvétetett könyvek a' határozott bírság-
nak lefizetése után vissza adatnak a'
nyomtatónak. — 19) Minden könyvkeres-
kedő, a' kinek a' nyomtatónak neve nél-
kül nyomtatott könyv taláztatik, vagy
a' kire róla bizonyosodik, hogy ilyen köny-
vet eladott vagy kiosztott, 2000 Frankot
tartozik fizetni, ha meg nem mutatja,
hogy ez a' könyv ennek a' törvénynek ki-
adóztatása előtt nyomtatott. Egy tsak
1000 Frankot fizet a' könyvkereskedő, ha
a' nyomtatot bejelenti. — 20) A' rendelés'
általhágásának esetei, a' könyvkereskedés
Inspectorai és a' Politziai biztosok által ké-
szítendő jegyző könyvekből mutatassanak
meg. — 21) A' hibázókat a' fő Prokurá-
tor citáltassa a' könyvkereskedés fő igazga-
tójának feladására 's ezen jegyző könyvnek
beküldetésére, a' jobbító Politziai ítélő-
szék' elébe. — 22) Ezen törvények há-
rom esztendő múlva ismét vizsgáltsanak -
meg, 's tétetődjenek rajtuk olyan változá-
sok, a' millyeneket az addig való tapaszt-
talás mint szükségeseket javasolni fog.

Költ Parisban a' Thuillieriai kastélyban,
a' Kegyelem' 1814-dik esztendeje Juliusá-
nak 5 dik napján, *Országhasunknak hu-
stadik* esztendejében. —

„Lajos.

„Rég megemertetett dolog (e'képpen
folytattya *Montesquieu* azon beszédet,
mellyel a' Deputátusok' Kamarájában ezen
törvényzikkelyeket ditsérte), hogy tsupán
csak azok az apró írások zavarhatták-meg
azonnal a' közönséges tsendességet, a'
mellyek hamarjában elszélesztethetnek 's
kívánatosan olvastatnak. Hogy az ilyen
könyveknek, ha veszedelmesek, az írói
akkor büntetessenek-meg, midőn már a'
veszedelem elhatalmasodott, a' bátorságra
nézve nem elégséges. A' mi előadott tör-
vényeink is csak ezen könyvekre nézve aján-
lanak némimémi előre való vigyázást. A'
sok árkusbol, t. i. harminctznál többől ál-

ló könyvek szabadon kiadattathatnak; ezek-
től sem a' Király sem a' nemzet nem fél-
het, mivelhogy ha szintén talált volna is az
író ezekben valamelly bünt tenni, elég
idejek lehet még ezután is az ítélőszékek-
nek, hogy az illyent megbüntessék. Ez a'
könyveknek nagyságától vétetett gondolat
nem ügyetlen. Ha a' könyveknek fogla-
lattyokból akarnánk azokról ítetet tenni,
e'képpen minden könyvet censura alá kel-
lene adni, pedig ez annyi lenne, mint a'
szabadságot semmivé tenni. Ezért keres-
tünk valami külső jelt a' könyv veszedel-
mes voltának előre való megismerhetésére,
's ezt annak nagyságában találtuk fel. —

„De azt sem akarja a' törvény tsaku-
gyan, hogy még ezek az apró írások is
egyenesen csak a' Censoroknak szabad aka-
rattyoktól függjenek; erre nézve mind
azoknak írásaik kivételtettek, kiknek es-
meretes tulajdonságaik és rangjaik elegendő
kezessegül szolgálunk. Sőt még ennél
is tovább ment a' törvény; minthogy nem
egyéb a' cél, hanem csak hogy az olyan
véletlen veszedelmek megelőztessenek,
mellyeket különben megakadályoztatni le-
hetetlen volna: ezért engedtetett-meg
ezeknek, de csak ideig való (provisoriai)
megtiltattatások. Ez elég a' közönséges
tsendességnek fenntartására: tehát így
volt ennyire kiterjeszteni a' törvényt. Min-
den esztendőben kineveztetik a' 3 Pairek-
ből 3 Deputátusokból és 3 Királyi bizto-
sokból álló biztosság. Ez ismét megvi-
gálja a' megtiltatott könyvek' megtiltatá-
soknak okát; 's ha azt elég-égesnek nem ta-
lálja, vagy ha a' melly könyv eleintén vesze-
delmesnek lenni láttzott, már most nem
veszedelmes, azonnal megengedi könyom-
tatattását. Így, ha a' Censorok igazságtal-
anságot találtak tenni, az írónak nem so-
káig kell várakozni, míg az igazságtalan-
ság megigazittatik. Így a' *censura* ismét
censura alá megyen, 's a' censorok arra
vigyázván, hogy magokat ki ne tegyék,

illendő határok között fogna maradni. Ha olyan időben élénk, a' hol az embereket a' sokáig palléroztatott 's tiszta józan okosság, és nem az indulatok kormányozzák, a' hol a' nemzetnek igaz java a' magános emberek' sokaságának javával magát belsőképpen össze kaptsolta, a' hol a' közönséges rend jól megfundáltatva lévén a' nem bölts és haszontalan eszelősködésnek megtámadtatásoktól nem félhetne: már ekkor a' nyomatatásbéli határnélkül való szabadság sem volna veszedelmes; de mi nem vagyunk még ilyen szerentesek. A' természet a' népek között éppen oly különböző módon osztotta ki a' maga ajándékait, mint a' magános emberek között; nekünk olyan képzelődésbéli könnyű mozgást adott, a' mellynek rekesz kívántatik eleibe. Ne irigyeljük egy szomszéd nemzetnek egyéb tekintetbéli elsőbbségét; a' mi tulajdonságaink annyi szerentesre és ditsósásra vezértek bennünket, a' mennyivel megelégedhetünk; ezeknek köszönhetjük ízlés (gustus) béli finomságunkat, 's azt az erköltsi nagy érzékenységet, melly az illendőségnek tsak legkisebb eránta való elmulasztása által is megbántatik, s, a. t.

Nagy Britannia.

Parlamentomi tanácskozások. — Ezek néhány napoktól fogva, némelly apróbb tárgyakat kivéven, többire mind tsak a' Párisban kötött békekéséget illették. — A' felső házban Jun. 27-dikén tsak előrelöképpen tudakozódott Lord Grey a' kötésnek azon két pontjairól, mellyek közül az egyikik Olasz-országot, a' másik a' Warschauer Hertzegséget illető: — „Hogy kell, úgy mond, a' 6-dik tikkelyben ezen kifejezéseket: *Olasz-ország, az Ausztriához visszaterő tartományokon kívül független Statusokból fog állani, Siciliára nézve érteni? úgy-é, hogy Sicilia ennekutánna egy, Napolytól egészen el-*

vált, magálan fennálló Státust teszén) vagy pedig, hogy a' kettő ismét öszszemoltatván egygyütt fognak egy Fejedelmi Státust formálni.“ — Másodsor azt kívánta Lord Grey tudni, hogy miképp: kelljen a' Frantzia országot és Orosz birodalmat különösen illető tikkelyben ezeket érteni: *Biztosság nemzetek-ki a' ke Hatalmanság' részéből, hogy a' Warschauer Hertzegségre nézve kiegyenesítéseket te gyenek?* — „Ha, úgy mond Grey, ez a' kiegyengetés, a' tartományok *kiegyengetését* értjük, úgy ennek a' szerentesek országuak állapotja előbb meghatározott volna, hogy sem Európának közönséges ügye a' Congressuson fontolás alá te tetődne, 's a' többi.“

„A' Minister Liverpool felelete ez két tárgyakta nézve röviden' volt: — „A' mi Olasz-országot illeti, a' Kötésben sem mi olyan határozás nintsen tetetve, 's melly megakadályozhatna azt, hogy *Napoly és Sicilia* ismét öszszemoltassunk ha a' Congressus szükségesnek fogja tartani. — „A' mi pedig a' Warschauer Hertzegséget illeti, itt a' Biztosságnak kivertetése tsak magános és puszta elikörnyök állásoknak eligazittatását tárgyalza; az a' Hertzegség' jövődől béli sorsának végé meghatározatása is a' Congressusra tartott fenn. —

Azután a' Gloucesteri és Sussexi Hertzegektől és sok Lordoktól a' Kötésnek azon tikkelyére nézve érkeztek esedelő levelek a' felső ház' eleibe, a' melly tikkelyben megengedetett, hogy Frantzia ország még öt esztendeig folytathassa a' Szerensvásárt: — „Egész Anglia gyászli borúlt (így beszélt Lord Grenville) midőn a' Kötésnek ezen tikkelye értésit esett, végződését nem láthatván annak a' kereskedésnek, a' melly minden igazságnak, erköltsnek és vallásnak princípiumait egy formán megbántja, lolott tsak a' minap kérte a' Parlamentom a' Re-

gens Princzet egy esedező írás által, hogy arra fordítsa a' külső Hatalmasságokkal való minden alkudozásokban a' maga iparkodását, hogy ezt az embervásárt ezek is töröljék - el, és erről a' Princz is ígéretet tett a' Parlamentumnak. Most vehette volna Anglia erre leg könnyebben a' Frantzia országlószerket. Ez által semmi igazságtalanságot nem kívántak volna tőle Ministereink, s. a. t."

Lord *Liverpool* tagadta azt a' feltételt, hogy Angliának jussa lett volna arra kényszeríteni Frantzia országot, hogy ezen embervásárt, akármely igazságtalan legyen is az, egyszeribe törölje - el. Nagyon hamis feltétel az, hogy egy nemzet a' másik-ellen hadat kezdhesen vagy folytathasson azért, hogy ezt valamely erkölcsi kötelességre kényszerítse, bár melly mi nagyon megégygyeztek is ez az igazsággal. Mi lenne Európától, ha egygyik nemzet a' másikat megtámadhatná, példának okáért azért, hogy az *inquisitót*, vagy valamely más egyéb erkölcsi igazságtalanságot el nem töröl, s. a. t."

Végezetre felidtetett Jun. 28-dikán a' felső házban a' megköszönést illető közönséges projektom, azért, hogy a' Régens Princz a' Fr. országgal való békeségkötést a' Parlamentum eleibe terjesztette. Ekkor ismét fontos beszédek tartattak. Lord *Grenville* így beszélt: —,

„Ó, az egy szeretsenvásárt kivérén, szívesen megégygyez minden tekintetben a' megköszönő írásban. Különösen tette nek néki ezen írásban az Anglus nemzetnek 20 esztendőktől fogva tett áldozatait illető kifejezések. A' visszaadások' dolgában is egészen megégygyez a' Ministerekkel a' közönséges békeségnek megszerzettségére nézve. Anglia minden tekintetben nem is egyébképpen tarthatna volna - meg a' vissza adott kolóniákat, hanem csak mint a' békeségért szolgáló zálogokat: de az előbbeni országlás alatt még

ilyen áron sem vásárolhattuk volna - meg a' békeséget; ez az országragadozó országlószerk csak a' katonai erőhöz támasztotta magát, mellyet csak az idegen Statusokban való meg nem szűnő ragadozás által tarhattott - fenn. Az isten' keze háritotta - el végtére a' békeségnek ezen akadályát. A' vizsztatéttett Fr. Monárchának jó indulattya minnyájunk előtt esmeretes, s. a. t. Csak állandóságot nem látok, úgy mond, eleget ezen kötésben. *Német* országra, *Olasz* országra, 's *Hollandiára* nézve pedig, a' melly utolsót már most mint Nagy Britanniának részét úgy tarthattuk, még semmi bizonyos végzés nincs tétetve. Hollandia olly gyenge állapotban hagyatott, hogy Fr. ország ellen nem egy hadakozást, de csak egy első megtámadtatást is ki nem álhatna. Eddig is örökké azért kívántuk, hogy Fr. ország és Hollandia közt egy olly tartomán találtassék, a' melly valamely nagy Hatalmassághoz tartozván, ennek segedelmével védelmezhesse leg alább addig magát, míg mi segítségire érkezhettünk. Tehát ismét az előbbeni Systemára kell vizsztatérnünk. Belgiumot Austriának, vagy valamely más Hatalmassagnak kell adnunk, avvagy végre Hollandiát magát kell jobban megerősítenünk. A' mi Fr. országnak nevedését illeti, ez ugyan csak határegyenesülésnek tartatik: de *Savoya* felől tsakugyan több ez a' határegyenesülésnél; jó darab tartomány - ez, és jó katonai állás, a' mellynek elvesztéséért nyilvánosságosan panaszkodik a' *Sárdinai* Király s. a. t."

Minister Lord *Liverpool* képpen mentette a' békeségkötést a' *Grenville* ellenvetései ellen: —,

„Ezen kötésre nézve, úgy mond, vagy egyszeribe Congressust kellett volna csinálnunk, vagy Frantzia országgal előre való kötésre lépünk. Az első igen sokáig tartott volna a' sokféle tárgyra nézve, 's a' Szövetséges seregeknek a' Frantzia határának megállítatásokig ott kellett volna ma-

radniok, hogy az ö győzedelmeskedéseknek entekezete által a' Frantziáknak elméjeken uralkodjanak. Pedig más részről nem lett volna a' köroyfűllásokkal megegyező az, hogy ezek a' seregek igen sokáig ott maradjanak. Ezért köttetett-meg a' békeség Frantzia országgal előre, és halasztatott egyéb pontoknak eligazítása egy Congressusra. Egyéberánt a' mi Fr. országot illeti, úgy ítéltek a' Szövetséges Fejedelmek, hogy az ezzel való békeség sem bizonyos sem állandó nem lehet különbéu, hanemha ezen ország tisztességes és független állapotban tartatik-meg. A' Frantzia országgal való békeségnek fundamentoma a' *Bourbonoknak* és az 1792-dik esztendőbeli határoknak helyreállítása, ámbátor ezen utolsók egy kevés kiterjedést kaptak is. Azonközben ha azokat az országfoglalásokat meggondoljuk, mellyeket a' Frantziák az őket elevenítő katona lélek által tettek vala, 's azt a' felemelkedést megtekintjük, a' melly illy sok fényes győzedelmeskedések után az ő elméjeket bírja, tsudálkozolunk-e azon, ha Fr. ország neminémű nevedést kívánt és nyert? Az ő minden nevedése, kivévén *Szavoya* felől, csak határegyenesítésekben és a' közösülésbeli könnyebbségekben áll. Minden nevedése ki nem pótolja azon emberekből álló vesztését, mellyek ezen hadakozás miatt oda lettek. Ezen hadakozás által minden Frantzia koloniák Anglus kézre jutottak vala, de mind megtartani őket sem igazság sem okosság nem lett volna; jobb és tisztességesebb dolog volt azokat a' közöséges megegyezésnek mérőserpenyőjébe tenni; a' *colonialis* kereskedésbeli *monopolium* gyengítette volna inkább mint nevelte volna Angliának

hatalmát. Mindazonáltal a' visszaadásban is olly mértéket tartott Anglia, hogy a' haszon minden esetben az ő részin van; ha a' szükség kívánnya Fr. országnak plantartományait megtámadhattya, kereskedésit elronthattya. Napkeleti Indiában vissza adtuk a' Frantzia kereskedő piatzoikat, de megtartottuk *Ile-de-France* szigetét; valamint a' Középtenger' külsát *Máltát* is meg; *Tabagot* pedig, a' hol tsupa Anglusok a' kereskedők, vissza vettük. A' mi *Belgiumot* és *Hollandiát* illeti, ő, úgy mond, ezen tekintetben éppen úgy íél, mint az előtte való orator. A' Congressuson reménlhetőképpen minden Hatalmasság javának állapotya oda tétetik vissza, a' hol a' hadakozás előtt volt. Európa soha sem volt szerencséssebb, mint a' maga 1688-beli revoluziójától fogva az 1789-dikbeli Fr. revoluzióig; és ha éppen mindent vissza nem lehet is az akkori állapotra vinni, közelíteni kell hozzá a' lehetőségig. A' mi végezetre Angliát illeti, ő egészszen elérte célját a' hadakozásnak. Ő azért hadakozott, *először*, hogy *Hollandiát* mint szövetségesét védelmezze, 's Hollandia az Orániai házzal egyetemben helyreállítottatott — *másodszor*, hogy az egyenlőség mértékét, mellyet Fr. országnak hódoltatásai elrontottak vala, 's a' mellynek helyreállítása csak a' *Bourboni* háznak visszatétetése által eshetet meg, megtsinálja, 's ez is véghez ment. Soha nem világolt Anglia fényesebben, mint most. — A' Régens Princzhez' intézetendő meg köszönő irás egyentő akarattal meghatározatott.

Lord *Wellington* a' Frantzia udvarhoz rendeltetett Követnek.

Julius 20-dik napján adtak 100 Forint Huszas pénzért 243 2/3 forintot Váltó-zédulában.